

Savonlinna

Oravin Puistoniemen rakennusinventointi

Raportti 27.4.2018, täydennetty 25.6.2018

Tilaaja

FM Teija Ahola, Selvitystyö Ahola

Seppo Lamppu, Tmi

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	3
1.1	Kohde.....	3
1.2	Työmenetelmät	3
1.3	Aikaisemmat selvitykset ja suojelutilanne.....	4
2	Oravin kylän erityispiirteet	6
2.1.1	Kylätaajama kanavan rannalla.....	6
2.1.2	Vesi- ja maareitin risteyspaikka.....	7
2.1.3	Tehdaskylästä luontomatkailukeskukseksi.....	8
3	Kohdekuvaukset	10
3.1.1	Kohde: PUISTONIEMI.....	10
3.1.2	Kohde: Ilola (seurantalo)	16
4	Yhteenvedo ja tulkinta	17
5	Lähteet	19
	Liitteet	
	Viitteet	

Hankekuvaus

Työ	Rakennusinventointi
Tekijä	FM Teija Ahola, Selvitystyö Ahola, Mikkeli
Tilaaaja	Seppo Lamppu, Tmi
Paikka	Savonlinnan Oravin kylä
Alue 1	Puistoniemen ranta-asemakaavan suunnittelualue
Kohde	Puistoniemen kiinteistöllä olevat rakennukset (3.1.1)
Alue 2	Kanavakylän ranta-asemakaavan suunnittelualue
Kohde	Ilolan kiinteistöllä oleva rakennus (3.1.2)
Ajankohta	Maaliskuu 2018. Raportti 27.4.2018. Täydennetty valokuvaliitteellä 25.6.2018
Aineistot	Raportti (doc. ja pdf.) Valokuvat (jpg.). Päivitetyt Puistoniemen ja Ilolan inventointilomakkeet Etelä-Savon kulttuuriperintötietokantaan ESKU, Etelä-Savon maakuntaliitto

Kansikuva: Puistoniemen päärakennus. Kuvaaja Teija Ahola, 2018.

Raportin valokuvat Teija Ahola, Selvitystyö Ahola 2018, jos ei kuvatekstissä toisin mainita.

1 Johdanto

Raportti on tehty ensisijaisesti Puistoniemen ranta-asemakaavan perusselvitykseksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Sitä voi käyttää myös Kanavakylän ranta-asemakaavatyöhön, koska Puistoniemen maisemallinen ja kyläkuullinen tarkastelu ulottuu Kanavakylän kaava-alueelle.

Kaavasunnittelussa selvityksen tulokset ovat sovellettavissa lähtötietona, kaavakartan sisällössä ja esitystavassa, kaavamääräyksissä sekä vaikutusten arvioinnissa.

***Rakennusinventointi** on järjestelmällinen tiedon hankinta- ja tallentamismenetelmä. Inventointi sisältää kohteeksi valikoitujen rakennusten paikantamisen, dokumentaation, ominaispiirteiden määrittelyn, arvioinnin ja luetteloinnin. Inventoinnista tulee käydä ilmi sen käyttötarkoitus ja tekijät, tarkastelualue, tavoite, työmenetelmät ja tulokset. Kaikki inventoinnit sisältävät samat työvaiheet. Inventoinnit poikkeavat toisistaan (tarkkuus, esitystapa) jonkin verran tilatun työn käyttötarkoituksen mukaan.*

1.1 Kohde

Puistoniemen kiinteistö sijaitsee Oravin kylässä Haukiveden rannalla, nykyisen Savonlinnan kaupungin alueella, joka on kuulunut entiseen Säämingin kuntaan ja sitä ennen Rantasalmen pitäjään. Oravista on matkaa noin 41 km Savonlinnaan. Alue on tärkeän venevylän varrella.

Puistoniemen tila on kooltaan noin 2,6 ha. Se sijaitsee Oravin kyläalueen eteläosassa rajautuen pohjoisivultaan maantiehen ja eteläivultaan Haukiveden rantaan. Lännessä on pari omakotitaloa ja idässä Puistoniemen ja Oravin avokanavan väliin jäävä, valtion omistuksessa (metsähallitus) oleva kapea ranta-alue. Puistoniemen alkuperäinen päärakennus oli toiminut Oravin ruukinpatruunan asuntona. Nykyisestä rakennuskannasta vain suuri maakellari saattaa olla Oravin ruukin ajoilta. Muut neljä rakennusta ovat 1900-luvun eri vuosikymmeniltä, vanha päärakennus on 1920-luvulta ja uudempi kesämökki 1970-luvulta.

Puistoniemen läheltä inventoitiin kevyemmin lähialueelle sijaitseva nuorisoseurantalo, koska talon vanha puoli liittyy ruukin historiaan. Lisäksi tarkistettiin ranta-asemakaava-alueen välittömään läheisyyteen jäävän Oravin rukoushuoneen nykytila.

1.2 Työmenetelmät

Rakennushistoriallisen inventoinnin pääpaino oli rakennusten ulkoarkkitehtuurin dokumentoinnissa, aikatasojen tutkimuksessa sekä rakennushistoriallisen säilyneisyyden ja kyläkuullisen merkittävyyden arvioinnissa. Puistoniemen päärakennuksesta selvitettiin yleispiirteisesti myös sisätilojen nykytilaa: muutokset tiloissa, peruskorjaukset ja niiden vaikutukset.

Inventoinnin maastopäivä oli maaliskuussa, jolloin kohteena olevat rakennukset sekä kaavan suunnittelualuetta kuin myös kyläympäristöä avokanavan läheisyydestä valokuvattiin. Puistoniemen päärakennuksesta ja maakellarista otettiin myös sisäkuvia. Inventointi tehtiin talvella korkean hangen aikaan, mikä rajoitti Puistoniemen pihamiljööön, kasvillisuuden ja mahdollisten puutarharakenteiden tarkastelua. Niemen kärjessä, ranta-asemakaava-alueen ulkopuolelle jäävää, lautaseinäistä majakkarakennusta ei käyty kuvaamassa.

Puistoniemen ja Ilolan alkuvaiheista sekä käytöstä oli tietoa Ahvensalmen ja Oravin kyliä käsittelevässä Vesikansaa -julkaisussa. Rakennusten korjaushistoriaa selvitettiin haastattelemalla ja havainnoimalla.

Johtopäätöksissä (luku 4) esitetty arvio Puistoniemen historiallisista, arkkitehtonisista ja ympäristöllisistä arvoista sekä niiden merkittävyydestä on asiantuntijan tulkinta, joka perustuu raportissa esitettyihin tietoihin. Työssä käytetyt lähteet on kerrottu luvussa 5. Maastossa oppaana oli oravilainen Oke Herranen. Myöhemmin haastateltiin puhelimitse oravilaista Matti Rautiaista.

1.3 Aikaisemmat selvitykset ja suojelutilanne

Valtakunnalliset inventoinnit

Museoviraston päivittämä inventointi *valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista ympäristöistä* (RKY) on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi kulttuuriympäristöjen osalta 1.1.2010 alkaen.

- Oravi ei sisälly RKY-inventointiin. Osa kylästä oli mukana vanhassa RKY-1993 inventoinnissa, jossa Oravin arvopiirteiksi oli nostettu avokanava ja sen varrelle syntynyt omaleimainen ruukkikylä sekä vuoden 1918 sotatapahtuman jäljet. Lisäksi mainittiin paikallaan säilynyt ruukinpatruunan huvila, jota käytetään retkeilymajana. – Jälkimmäinen tieto on myöhemmin osoittautunut virheelliseksi, koska Puistoniemen alkuperäinen asuinrakennus on palanut ja nykyinen ei liity ruukin toimintaan.

Ympäristöministeriön johdolla on maamme *valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista* (AM) valmistunut päivitysinventointi vuosina 2010–2015, ja alueiden valikoima, arvoluokat sekä rajaukset on tarkistettu. Etelä-Savossa päivitysinventoinnin pohjalta tehtyyn ehdotukseen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista sisältyy 13 aluetta, ja niistä yksi on Heinäveden reitin vesistömaisema - niminen laaja maisema-alue (Heinäveden reitin maisemat, 1995).

Valtioneuvosto päätti uusista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Niiden mukaan alueidenkäytössä on tarpeen tunnistaa viranomaisten valtakunnallisten inventointien alueet ja ottaa huomioon siten, että niiden arvot turvataan.

- Puistoniemi, kuten koko Oravin kylä, sisältyy valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen: Heinäveden reitin maisemat.

— = Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

○ = Inventoitu 1996: Puistoniemi

○ = Inventoitu 1996: Rukoushuone ja Nuorisoseurantalo

Päivitysinventoinnissa on luonnehdittu Heinäveden reitein maisema-alueen arvotekijöitä, ja kuvattu Oravin merkitystä seuraavasti: *Kanavaympäristöjen ohella alueen arvokasta rakennusperintöä edustaa*

Oravin kyläkokonaisuus. Oravissa on kymmeniä kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia, jotka liittyvät kylän teollisuuden ja vesiliikenteen historiaan. Oravin ruukin laitokset on purettu ruukkitoiminnan päätyttyä, mutta ruukin ympäristöön kehittynyttä kanavanvarsiasutusta on edelleen jäljellä.

– Uudessa arvopiirremäärittelyssä paino on kanavaympäristössä ja vanhan kylän historiallisesti ja ajallisesti kerroksellisessa rakennuskannassa.

Heinäveden reitti on myös yksi Suomen kansallismaisemista, joita kaiken kaikkiaan on 27 kpl.

Etelä-Savon ELY-keskus on 2011 julkaissut maisemanhoidon esisuunnitelman Heinäveden reitin valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle.

Esisuunnitelmaraportin mukaan vesistömaisemaan kannalta tärkeimpiä rakennushistoriallisia kohteita ovat kanavat ja sillat. Kanavat on kuvattu kohdassa 4.2.3. Muita rakennushistoriallisia kohteita ovat vesireitin varren maatila- ja huvilarakennukset sekä teollisuushistorialliset kohteet. Kohdeluettelossa mainitaan myös Oravin kyläkokonaisuus, jossa todetaan olevan kymmeniä kulttuurihistoriallisesti arvokkaita erityisesti teollisuushistoriaan ja sotahistoriaan liittyviä rakennuksia ja rakennuskokonaisuuksia.

Maakunnalliset inventoinnit

Puistoniemi, samoin kuin Nuorisoseurantalo ja Rukoushuone, on inventoitu edellisen kerran 1996, Savonlinnan maakuntamuseon tekemän Itä-Savon kuntien täydennysinventoinnin yhteydessä. Tiedot on tallennettu Etelä-Savon maakuntaliiton ylläpitämään kulttuuriperintötietokantaan (ESKU) 2015, ja tuolloin Puistoniemi on käytössä olleiden suppeiden inventointitietojen pohjalta arvioitu rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja omaavaksi kohteeksi, joka on osa Heinäveden reitin arvokasta maisema-aluetta (RKY). Arvioinnissa viitataan päärakennukseen, josta todetaan sen olleen *Oravin kadonneeseen ruukintehtaan miljööseen kuulunut työnohtajan asuin/huvilarakennus 1900-luvun alusta.*

Paikalliset inventoinnit

Oravista ei ole Säämingin kunnan tai Savonlinnan kaupungin teettämiä rakennusinventointeja eikä kulttuuriympäristö- tai -maisemaselvityksiä.

Voimassa olevassa osayleiskaavassa on suojelumerkinnöistä päätellen tukeuduttu em. maakuntamuseon 1996 laatimaan täydennysinventointiin sekä valtakunnalliseen RKY-inventointiin.

Kaavat

Etelä-Savon maakuntakaava vahvistettiin ympäristöministeriössä 4.10.2010. Maakuntakaavan aluevaraukset on päivitetty Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavalla, hyväksytty 12.12.2016. Valtakunnallisesti merkittävän Heinäveden raitin maisemat -nimisen rakennetun kulttuuriympäristön aluerajaus on osoitettu kaavassa ma/V-merkinnällä. Oravin kylä jää aluerajauksen sisään, mutta Puistoniemeä ei mainita maakuntakaavan kyseistä RKY-aluetta koskevassa kohdeluettelossa.

Voimassa oleva Oravi–Joutenveden osayleiskaava on vahvistettu Etelä-Savon alueellisessa ympäristökeskuksessa 17.12.2001. Puistoniemen päärakennus on merkitty kaavaan neliömerkinnällä *Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai maisemakuvan kannalta* säilyttämisen arvoiseksi rakennukseksi. Lisäksi Puistoniemi sijaitsee kyläalueella, joka on merkinnällä AT/s osoitettu *Rakennustaiteellisesti, historiallisesti maisemakuvan tai ympäristön kannalta merkittäväksi alueeksi, jolla ympäristön peruspiirteet säilytetään. Rakentaminen ja muut toimenpiteet alueella tulee sopeutua olemassa olevaan rakennuskantaan, ympäristöön ja maisemakuvaan.*

Alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

Erityislait

Tarkastelualueelle ei lain rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) nojalla suojeltuja rakennuksia.

Muinaismuistolaila suojelluista kohteista on tietoa ranta-asemakaavaa varten laaditussa muinaisjäännösinventoinnissa (Museovirasto 2014).

2 Oravin kylän erityispiirteet

Aluerakenne: tiivis rantakylä

Liikenne: Oravin kanava ja veneväylä; 1850-luvun maantie, betonikaarisilta

Teollisuushistoria: rautaruukki, höyrysaha, tiilitehdas

Luontomatkailu: Linnasaaren kansallispuisto

2.1.1 Kylätaajama kanavan rannalla

Oravin kylä sijaitsee Ahvensalmen maarekisterikylässä, joka 1960-luvulle saakka kuului laajaan Rantasalmen saaristopitäjään. Ahvensalmen kylä kuului pitäjän ”Vesikansaan” eli kyliin, joista ennen kirkolle pääsi järkevästi vain vesiteitse. Vanhimmat kirjalliset tiedot kylän asutuksesta löytyvät 1500-luvulta. Talot sijaitsivat harvakseltaan Ahvensalmen ja Pien-Ahvensalon suojaisissa lahtien poukamissa ja mäkien etelärinteillä. Tilojen halkomisten, maareformien ja asutustoiminnan myötä kylä laajeni harva-asutuksena laajemmalle alueelle. Oraviniemi ei kuulunut vanhan asutuksen piiriin. Isonjaon aikaan, 1800-luvun alussa, niemi ja salmen rannat olivat asumattomia. Jokunen pieni torppa ehdittiin nähtävästi perustaa salmen rannalle ennen kanavaa ja ruukkia. Kapean lahden länsirannan maat ja osa itärannasta kuuluivat kantatalolle Rantasalmen Ahvensalmen taloon nro 21 (Veijala) ja loppuosa itärannasta talolle Ahvensalmi nro 3 (Kuikanrannan osatalo Ylätalto).

Oravin kehityksen nykyisenlaiseksi tiiviiksi rantakyläksi käynnisti 1868 perustettu ruukki, jonka yhteydessä toimi myös saha. Yhtiö työllisti satoja työläisiä ja kylässä oli parhaimmillaan yli 1 000 asukasta. Erityisen voimakasta tehdaskylän kehitys oli 1880- ja 90-luvuilla, jolloin kylä sai oman koulun, joka toimi myös rukoushuoneena, kansankirjaston, postitoimiston ja vapaapalokunnan ja monia muita yhdistyksiä.¹

Kanava jakaa kylän kahtia, länsiranta tunnetaan edelleen ruukinpuolena ja itärannalle on keskittänyt kylän asutus ja liike-elämä. Oravin palvelutarjonta oli monipuolisinta 1950- ja 60-luvuilla, jolloin kylässä oli yksityiskauppoja, osuuskauppa, pankki, posti, koulu, terveystalo, rukoushuone, pajoja ja verstaita sekä aktiivista yhdistystoimintaa.

Nykyisin Oravissa asuu ympärivuotisesti noin 100 ihmistä. Kesäkaudelle kesämökkiläiset ja muut matkailijat moninkertaistavat kylän asukasluvun. Kylässä on edelleen myös kyläkauppa ja Savonlinnan seurakunnan omistama Oravin rukoushuone.

Kuva: Oravin kanavan itäranta on säilyttänyt vanhan tiiviin aluerakenteensa ja kapeat kylätiet. Rakennuskanta on ajallisesti kerroksellista, mutta alueelle tuo yhtenäisyyttä kohtuullisen pienimittakaavaisena säilynyt rakentaminen.

Kuva: Oravin rukoushuone on entinen ruukin kaupparakennus. Keilniemeä omistanut Veikko Immonen lahjoitti tontin ja myi rakennuksen rukoushuone-yhdistykselle, joka keräyksiin ja talkootöin kunnosti tilan rukoushuoneeksi. Vihkiäiset olivat 1952.² Ensimmäinen rukoushuone toimi vuodesta 1892 ruukinisännöitsijä Lundgrenin lahjoittamassa rakennuksessa, joka paloi 1918 (Puistonimentien länsipuolella). Siinä toimi myös ruukin ylläpitämä koulu.

2.1.2 Vesi- ja maareitin risteyspaikka

Oravin avokanava³ (pituus 237 m) sijaitsee Oravinkannaksella, Haukiveden ja samaan Saimaan vesistöön kuuluvan Oraviveden (Joutsenveden) välissä. Käskykirje avokanavan rakentamiseen Oraviniemen kohdalle tuli Aleksanteri II:lta toukokuussa 1858. Kanava avattiin liikenteelle 1861, mittavia parannustöitä tehtiin saman vuosikymmenen kuluessa. Kanavaa on syvennetty ja levennetty vuosina 1881 ja 1907–1911. Viimeisen uudistuksen jälkeen kanavan rannoille istutettiin lehmuksia ja koivuja. Vuonna 1872 kanavan itärannalle valmistui luotsitupa. Oravi oli yksi 1868 perustetun Saimaan ja Kallaveden piirin alkuperäisistä luotsiasemista.

Valmistuessaan kanava lyhensi Savonlinnan ja Joensuun välistä laivamatkaa yli 30 kilometriä, kun laivojen ei enää tarvinnut kiertää Tappuvirran kautta. Oravin kanavan korvasi lähelle 1960 valmistunut Haponlahden avokanava. Oravin luotsiaseman toiminta päättyi 1988.

Ahvensalmen kylän liikenneolot olivat parantuneet maaliikenteen osalta vain muutama vuosi ennen kanavan valmistumista. Maantie⁴ Heinävedeltä Ahvensalmen kautta Savonlinnaan rakennettiin 1854–58. Ensimmäinen maantiesilta vesiväylän yli saatiin 1901. Se oli kääntösilta, jota varten tarvittiin siltavahti. Ennen siltaa kapea salmi ylitettiin veneillä ja lossilla. Oravin Keilniemen talo (Puistoniemen talo) toimi välillä majatalona (kestikievarina).

Nykyinen betoninen, alapuolisella betonikaarirakenteella tuettu silta on rakennettu 1964–66, samaan aikaan tehtiin Juvolan–Viljolahden maantien parantaminen. Puistoniemen piha-alue rajautuu siltaa varten tehtyyn korkeaan maapenkereeseen.

Kuva: Kuvassa Keilniemen kärjessä säilynyt loistomajakka kuvattuna 1908. /Kuvaaja Julius Brandt/Lusto/Julius Brandtin kokoelma.

Kuva: Oravin kanavan varrella on entinen luotsiasema sekä Saimaan alueenvanhin puukoppinen loistomajakka vuodelta 1892. Loistolle kulkee polku aivan kanavan rannassa, puistolehmusrivin vierestä, Puistoniemen tilan sivuitse.

Kuva: Tielaitoksen teettämässä betonisillan korjauksessa 2003–2004 uusittiin pintarakenne, reunapalkki ja sillan kaide sekä pinnoitettiin holvi.

2.1.3 Tehdaskylästä luontomatkailukeskukseksi

Rautatehdas loi kylän

Kanavan länsirannalle perustettiin 1868 Oravin rautatehdas⁵ joka käytti raudan raaka-aineena pääosin Kerimäeltä ja Sulkavalta tuotua järvimalmia. Kangaslammita tuotiin hiiltä. Nämä kuljetukset tapahtuivat maitse, mutta lopputuote lastattiin suoraan laivoihin ruukin laiturista Pietarin linjalaivoihin. Ruukin rakensi pietarilainen Putilovin rautatehdas, joka tarvitsi rautaa valmistamiaan ratakiskoja ja rautatiekalustoa varten. Ruukin toiminnassa oli keskeytyksiä, ja myös omistajuus vaihtui muutamaan kertaan 1870–80-luvuilla. Vuodesta 1886 Oravin, Huutokosken ja Haapakosken ruukit olivat Oravi-Haapakoski Bruks Ab:een omistuksessa. Yhtiö perusti Oraviin höyrysahan 1890. Vuonna 1901 yhtiö sulki Oravin ruukin ja osa koneista siirrettiin yhtiön Haapakosken tehtaille.

Ruukin toiminnan lakkauttamisen jälkeen ruukin maapohja siirtyi kaupalla viipurilaisen kauppaneuvos Juha Lallukan ja liikemies Konkolan omistukseen. Uudet omistajat perustivat 1908 sahan Ruukin masuunin paikasta pohjoiskoilliseen, vajaan kilometrin päähän. Sahalaitos toimi vain vajaat viisi vuotta.⁶

Oravin kylän elinvoiman kannalta sahaa tärkeämmäksi työllistäjäksi nousi Juvolaan, Vaikkotaipaleen tilalle 1900-luvun alkuvuosina (1905) perustettu tiilitehdas⁷ (Eero J. Pelkonen, Väinö J. Pelkonen). Savea tehtaaseen saatiin omasta maasta, vettä Haukivedestä ja hiekkaa tuotiin Säamingin Liistonsaaresta lotjilla. Juvolan tiilitehdas työllisti parhaimmillaan noin 60 henkeä, lisäksi samalla tilalla harjoitettiin voimaperäistä maataloutta. Rakennusteollisuuden muutokset ja kasvu lopettivat pienempien tehtaiden kannattavuuden 1960-luvulla. Juvolan tiilitehtaan toiminta päättyi 1966. Samoihin aikoihin lopetti kylän toinenkin, Häkkäräniemeen 1926 perustettu tiilitehdas Ojansalo & Kumppanit.⁸

Oravin ruukki oli kolmas Etelä-Savoon perustetuista järvimalmiruukeista. Sitä ennen oli aloittanut Pieksämäen Haapakosken ja Joroisten Huutokosken rautaruukit.

Maisemallisesti arvokkaan Heinäveden reitin varrella tai sen välittömässä läheisyydessä on neljä kylää ja Heinäveden taajama. Teollisuus on merkittävästi vaikuttanut Oravin ja Palokin kylätaajamien kehittymiseen. Kanavastaan tunnetulla Kerman kylällä on ollut suuri saha, mutta aluerakenne on jäänyt hajanaiseksi. Karviossa on vaikuttanut suurtila, Karvion hovi.

Kartta: Etelä-Savon ELY-keskuksen julkaisu 07/2010: Heinäveden reitin valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen maisemanhoidon esisuunnitelma. Eevaliisa Härö, Ramboll Finland Oy.

SUURMAISEMAJAKSOTUS

teemakartta 1:200 000

- 1. jakso
Palokki - Karvion
Kanava- ja kulttuurijakso
- 2. jakso
Kermajärven allas
- 3. jakso
Kanava- ja kulttuurijakso
- 4. jakso
Joutenveden saaristoalue
- Kulttuuripainotteiset alueet

Matkailu ylläpitää palveluja ja vilkastuttaa kylää ympäri vuoden

Oravin kylän pelastukseksi on koitunut luontomatkailu ja sijainti suosittu venereitin varrella. Vuonna 1956 perustettiin Linnansaaren kansallispuisto, jonka pääsaareen on Oravista matkaa noin 5 km. Toinenkin kansallispuisto, 1990 perustettu Kolovesi, sijoittuu alle 20 km päähän Oravista.

Ruukinrannassa on nykyään kylän palvelu- ja matkailukeskus, kyläkauppa, välinevuokraus, ravintola Ruukinranta, hotelli, pysäköintialueita ja hoidettua nurmipihaa sekä venesatamaksi kunnostettu ranta-alue. Sijainti Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistojen välissä houkuttelee kävijöitä monenlaisiin järviaktiviteetteihin. Linnansaaren pääsee Oravista reittiliikenteen vesitaksilla.

Fragmentteja ruukin ajoilta

Paikalla toimineen Oravin ruukin rakennukset ovat käytännössä hävinneet, ja viimeisen kahden rakennuksen – entinen puuseppien paja sekä kaupparakennus – ulkoasut ovat muuttuneet uutta käyttötarkoitusta varten tehdyissä korjauksissa. Sen sijaan maantien eteläpuolella, Puistoniemien tilalla, sijaitseva suuri kivikellari on säilynyt rakennushistoriallisen asussaan.

Ruukin alueesta 2014 tehdyssä muinaisjäännösinventoinnissa havaittiin ainoastaan yksi teollisesta toiminnasta kertova jäännös, joka todennettiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohde käsittää kolme rakenteeltaan ja kooltaan samalaista suorakulmaista kivistä ladottua rakennetta, kukin kooltaan noin 8 m x 8 m. Ne on tulkittu kuivatusuunien jäänteiksi. Kohde rajautuu idässä kylätiehen, joka on rakennettu Ruukin entisen rautatien pohjalle.

Puistoniemessä eli Keilniemessä sijainnut ruukinisännöitsijän talo paloi 1900-luvun alussa. Maantien varrella sijainneet neljä suurta taitekattoista masuunimiesten asuinkasarmia myytiin ja siirrettiin Savonlinnan Lypsyniemelle 1917.

Kuva vasemmalla:
Ruukin ajoilta peräisin oleva kivikellari. / Kuva Seppo Lamppu.

Kuva: Oravin matkailukeskus, Ravintola Ruukinranta.

Kuva: Oravin vanha silta ja ruukinrannan rakennuksia 1907–08. Nähtävästi vastarannalla sillan kohdalla on rukoushuoneeksi kunnostettu kauppatalo. / Kuvaaja Julius Brandt/Lusto/Julius Brandtin kokoelma.

3 Kohdekuvaukset

3.1.1 Kohde: PUISTONIEMI

Osoite Puistoniementie 8, 58130 Oravi

Tunnus 740-502-21-91

Käyttöhistoria Maantalous, asuminen; posti

Historia Kanavan ja Haukiveden väliin jäävä niemi tunnettiin ennen Keili- ja Keil'niemenä. Luonnonkauniissa niemessä oli Oravin tehtaan aikaan suuri hirsitalo, jossa asui tehtaan konttori ja tehtaanisännöitsijä J. A. Lundgrenin käytössä oleva hirsitalo. Aikaisempien inventointitietojen mukaan Keilniemen talo oli palanut 1900-luvun alussa, purettu noin 1920 ja pian tämän jälkeen oli pystytetty nykyinen asuinrakennus, jonka rakennusajasta ja rakennuttajasta ei lähdetietojen perusteella näytä olevan varmuutta. Ainakin vielä 1907–08 oli ruukinisännöitsijän talo pystyssä, sillä tuolta ajalta on säilynyt Oravin sahan konttoripäällikkönä ja kasöörinä olleen Julius Brandtin ottamia valokuvia.

Alkuperäinen yli 40 ha kokoinen Keilniemen tila on pienentynyt maakauppojen myötä ja oli kooltaan 2,6 ha, kun se 1960-luvun alkuvuosina tehdyn jakotoimituksen yhteydessä sai nykyisen rekisterinumeron ja uuden nimen, Puistoniemi. Keilniemen pellot olivat sijainneet hieman pohjoisempana, ruukinrannan kohdilla.

Kirjallisuuslähteistä ja haastatteluissa⁹ selvisi tilan omistushistoriasta seuraavaa. Ruukin toiminnan päättymisen jälkeen, ainakin 1910- ja 20-luvuilla, oli Keilniemen omistajana Turunen. Ensin maanviljelijä, liikemies ja laivanomistaja Niilo Turunen, joka myi ruukin työväenkasarit 1917.¹⁰ Tila siirtyi hänen pojalleen majuri Hugo Turuselle, joka perusti tilalle kanalan 1920-luvun loppupuolella. Nähtävästi, maanviljelijä, herastuomari Kalle Partanen osti tilan 1930-luvun alussa ja vuodesta 1941 tilaa omisti savonlinnalainen kauppias Veikko Immonen, jolla talo oli kesäpaikkana. Turuset pitivät Keilniemessä postitoimistoa 1920-luvulla (n. 1924–29).¹¹ Kalle Partasen oli antanut rakennuksesta tilan kiertokoululle. Talo on historiansa aikana toiminut myös kestiekivarina (majatalona). Immonen lopetti Keilniemen maatalouden 1950-luvun alussa. Seuraavaksi tila siirtyi Immosen tyttären, Anna-Liisa Räsänen (mies Kauko Räsänen) hallintaan. Maakauppojen jälkeen Keilniemen kooltaan supistunut tila, Puistoniemi, myytiin professori Reino Sopaselle 1960-luvun puolivälissä.¹² Vuonna 1978 Puistoniemen osti opettajaameritus Hilikka Korhonen, josta talo sai pitkäaikaisen asukkaan. Nykyäänkin talo on yksityisomistuksessa, mutta uudella omistajalla, mutta ollut viime vuodet tyhjillään.

Kuva: Puistoniemen kiinteistöllä on viisi rakennusta, joista

1) päärakennus,
2) holvattu kivikellari ja
3) ulkorakennus sijaitsevat lähellä yläpihalla, lähellä maantietä.

4) Sauna ja
5) rantamökki ovat Haukiveden rannassa.

Kuva: Keilniemestä tulipalossa tuhoutunut ruukinisännöitsijän talo oli pitkä ja korkea, harjakattoinen, pystylaudoitettu hirsitalo, jossa oli jyrkät nurkkapilasterit, ristipääty ja sen kohdalla, molemmin puolin taloa, avoveranta ja parveke. Talon kuusiruutuisissa ikkunoissa oli ristikarmi ja koristeellinen otsikko. Puutarhassa oli hiekkakäytäviä, koristeistutuksia, hedelmäpuita ja erilaisia lehtipuita. Talon verannoille johti puukujat. Talon pohjoispuolella, suunnilleen nykyisen maantien kohdilla oli taloa kookkaampi ristipäätyinen asuinrakennus. / Kuvaaja Julius Brandt/Lusto/Julius Brandtin kokoelma.

PÄÄRAKENNUS

VTJ-PRT	1026477602
Tyyppi	Asuinrakennus
Nykykäyttö	Tyhjillään
Ajoitus	1925 ¹³ (ei alkuperäislähdetietoa)
Suunnittelu	Ei tiedossa
Rakennuttaja	(jos 1925, niin omistajana Niilo tai Hugo Turunen)
Rakennustapa	Paikalla rakennettu; pitkistä tavarasta; ei laajennuksia
Runko / krs	Hirsirunko / I + I
Julkisivut	Viistopintainen vaakalaudoitus ja nurkkalaudat, päätykolmioissa kapea pystyloudoitus; T-karmilliset ikkunat, kesähuoneen ja eteisten ikkunoissa jugendtyylinen ruutujako ja vuorilaudat.
Sokkeli	Luonnonkivi, muurattu
Katto / Kate	Harjakatto taitekattoisella ristipäädellä / kolmiorimahuopa, alla päreet (huonokuntoinen, reikä katossa yhden piipun vieressä, ja tältä kohdin kosteusvaurioita näkyvissä pääkerroksen pinnoissa.)

Kuvaus Luston Metsämuseosta on Oravin sahan (H. O. Gulbrandsen) konttoripäällikön ja kasöörin Julius Brandtin valokuvakokoelma. Hänen Oravista vuosina 1907–08 ottamissaan valokuvien perusteella näyttää siltä, että Puistoniemen talo sijaitsee samalla kohtaa, kuin kuvissa näkyvä, 1800-luvulla rakennettu, ruukinisännöitsijän talo, jonka kerrotaan tuhoutuneen tulipalossa. Aikaisemmissa inventoinneissa ja Vesikansaa -kirjassa esitetyille tiedoille vanhan palaneen Keilniemen talon purkamisesta noin 1920 ja nykyisen pystyttämistä 1925 ei ole ilmoitettu alkuperäislähteitä (arkistolähde, muistitieto tmv).

Puistoniemen talon alakerrokseen on vaihdettu uudet T-karmilliset sisäänaukeavat ikkunat ja tehty nykyiset kapeahkot, suoralinjaiset vuorilaudat. Pääfasadin puolella ja päätykolmioissa on säilynyt vanhoja ikkunoita, mutta kesähuoneen suuri pieniruutuinen ikkuna ja toisen kuistin ikkunat on uusittu. Ulko-ovet ovat selvästi uudempia, tehdasvalmisteisia. Viistopintainen vaakalautavuoraus on mahdollisesti talon alkuperäinen, mutta tehty jonkin verran myöhemmin. Vaihtelevan kokoisista kivistä ladottu ja laastilla vahvistettu kivijalka voisi olla jopa paikalta puretun vanhan talon perustusta.

Rakennuksen pohjakaavaa on muutettu rakennuksen keskiosassa, jonne tehtiin 1979 sauna ja WC. Niiden vieressä on pieni keittiö. Näiden ympärillä olevat huoneet ovat läpikuljettavia, iso tupa on talon eteläpäässä. Huoneissa on peltikuorisia pönttöuuneja ja ainakin yksi rapattu tiiliuuni. Yläkertaan nousee suoravartinen avoportaitikka. Ylätasanteelta on kulku yhteen huoneeseen, mutta

muihin huoneisiin on mentävä kylmäullakon kautta. Rakennuksen sisätiloissa on vanhoja peiliovia, joista verannalle menevät ovat lasiaukollisia. Tupa on peruskorjattu ja seiniä puhdistettu hiekkapuhaltamalla. Muissa huoneissa on vanhoja maalattuja lautalattioita, profiloituja peitelistoja, pinkopahvit. Vesikaton rakenteissa näkyy käytettyä ja karkeasti kuorittua puutavaraa.

Kuva: Nykyinen Puistoniemen talo on tyyliinsä puolesta edeltäjänsä vaatimattomampi. Talon pääfasadissa on kaksi kuistia ja keskellä kesähuone. Pääjulkisivun ikkunatyyli viittaa enemmänkin 1910-luvulle kuin 20-luvulle.

Puistoniemen pitkänomaisen puutalon huvilatyyli taitteisin ristipäädellä ja pääjulkisivun pieniruutuisin ikkunoin viittaa 1900-luvun alkuun, jolloin Oravin rautatehdas oli jo suljettu, mutta vanha ruukkikylä säilyi elinvoimaisena lähiseudun tiilitehtaiden ansiosta.

Rakennuksen pitkä harjakattoinen hahmo on tyyppillinen aikakauden hirsirakentamisessa. Taitekattoinen ristipääty ja koko pääjulkisivun levyinen eteiset ja kesähuoneen käsittävä ulkonema antaa talolle omaleimaisen, herrasväen huvilatyyllisen ilmeen.

Puistoniemen talo edustaa, vaikkakin on pystytetty ruukin toiminnan päätyttyä, sellaista puuarkkitehtuuria, joka liittyy tyyppillisesti Oravin tapaisiin, 1800-luvulla tai 1900-luvun alussa syntyneisiin tehdasyhdyskuntiin, joita leimasi hierarkkinen sosiaalinen järjestys.

Kuva: Keilniemen vanhoja taloja kuvattuna kanavan itärannalta. Vasemmalla on ruukinissännöitsijän talo ja oikealla viimeksi sahan konttoripäällikön asuntona ollut suuri hirsitalo. Puistoniemen talo on rakennettu vasemmanpuoleisen talon paikalle. Sahan talo on sijainnut nykyisen maantien ja siltapenkereen kohdalla. / Kuvaaja Julius Brandt/Lusto/Julius Brandtin kokoelma.

Kuva: Puistoniemen talon julkisivu kanavan suuntaan. Piha-alueella on jäljellä istutettuja hedelmäpuita, mutta pääosin ympäristö on luonnontilainen. Viime vuosisadan alkupuolella talon lähiympäristö oli avoimempi ja siellä oli nykyistä enemmän lehtipuita. Etupihalla on vielä iäkkäitä koivuja muistona vanhoista koivukujista, ja koillisosassa tonttia on metsälehmäksiä.

Kuva: Puistoniemi jää silta- ja tiepenkereen alapuolelle.

Kuva: Kanavalta katsottuna jää Puistoniemen talo nykyään piiloon puiden taakse.

KIVIKELLARI

Tyyppi	Puurakenteisella katolla varustettu kivinen maakellari
Nykykäyttö	Tyhjillään
Ajoitus	1800-luku
Suunnittelu	Ei tiedossa
Rakennuttaja	Oravin rautatehtaan toinen osakas, venäläinen Krapotkin ¹⁴
Rakennustapa	Paikalla rakennettu
Runko / krs	Seinät muurattu lohkotuista kivistä, holvikatto kivistä ja savitiilestä, ja osa eteistilan seinistä savitiilestä, vesikattorakenteet puuta.
Julkisivut	Lohkokivi
Sokkeli	Kivi
Katto / Kate	Harjakatto / ryppypelti
Yksityiskohdat	Kellarissa tynnyriholvi; kaksiosainen eteisosa (välikön katossa rautakiskot); kahden ulomman oven kehyspuu sovitettu aukon kaarevaan yläreunaan; näissä vanhat pienaovet, joista ulko-ovi verhoiltu vaakapontilla; ovissa vanhat rautasaranat ja salvat, rauta- tai puuvetimet; sisimmäisenä oleva pariovi uudempi; kellarin katossa lihakoukkuja; vanha sähkölamppu;

Kuva: Kivikellari sijaitsee tontin maantien puoleisessa reunassa. Rakennuksessa on kivistä ja tiilestä muurattu eteinen.

Kuva: Kellari on 12 m pitkä, 5 m leveä ja 3 metriä korkea. Muurausta on vahvistettu ohuella betonivalulla (lautamuotti).

Rakennushistoriallisilta piirteiltään hyvin säilynyt kivikellari on ruukinrannan harvoja rautatehtaan aikaisia rakennuksia 1800-luvulta. Muut ruukinrannan vanhat rakennukset ovat uuden käyttötarkoituksen myötä ulkoasullisesti uudistuneita puutaloja: nykyiset rukoushuone ja seurantalo.

Kellari on fragmentti aikakaudelta, jolloin 1800-luvun puolestavälistä alkaen perustetut järvimalmiruukit ja sahat tarjosivat uudenlaisia mahdollisuuksia asumiseen ja toimeentuloon Saimaan vesistöalueella. Teollisuuslaitosten ympärillä syntyneet kylätaajamat muodostavat omaleimaisia, rakennuskannaltaan ja aluerakenteeltaan perinteisistä kirkonkylistä ja maatalouskylistä poikkeavia yhdyskuntia.

ULKORAKENNUS

Talli, vaja, aitta, ulkokuone

Ajoitus arvio 1940-luku

Rakennustapa Paikalla rakennettu

Runko Puu

Julkisivut Pystylauditus: lomalauta

Sokkeli Nurkkakivet

Katto / Kate Harjakatto / poimutettu pelti

Yksityiskohdat Ovissa vanhat rautasaranat ja salvat; päätyikkuna, jossa kulmissa ristikkäin menevät ja päistään viistetyt vuorilaudat

Kuva: Ulkorakennuksen takana on matala pulpettikattoinen kylkiäinen.

RANTASAUNA

Ajoitus arvio 1950–60-luku

Rakennustapa Paikalla rakennettu

Runko Sahahirsi pitkällä nurkilla

Julkisivut Vuoraamaton

Sokkeli Harkkopilarit

Katto / Kate Harjakatto / huopa

Yksityiskohdat talonpoikaisromanttinen tyyli: aittamainen hahmo, päätykatoksen kaareva-aukkoiset posket, paksut kuoritut puupylväät, vinoneliökuviainen paneeliovi (mahd. tehdasmallistoa)

Kuva: Romanttinen hirsisauna.

RANTAMÖKKI

Ajoitus	1967
Rakennuttaja	Apul. professori Reino Sopenen, Tampere
Rakennustapa	Paikalla rakennettu
Runko	Puu (lauta)
Julkisivut	Viistopintainen vaakalaudoitus
Sokkeli	Betoni, luonnonkivi
Katto / Kate	Harjakatto / huopa
Yksityiskohdat	Katoksen kohdalla liuskekiveys.

Kuva: Rantasaunamökki.

Kuva: Sauna ja mökki sijaitsevat Linnansaaren kansallispuiston suuntaan aukeavan maiseman äärellä. Niemi on nykyään mäntypuuvaltainen.

3.1.2 Kohde: Ilola (seurantalo)

Osoite Puistoniementie 8, 58130 Oravi
Tunnus 740-502-21-91
Käyttö Kokooneminen

Historia Oraviin perustettiin nuorisoseura 1912. Paria vuotta myöhemmin seura osti kauppias Otto Räsäselä entisen rautaruukin puuseppien työhuoneen. Alkuperäisellä paikallaan vanha rakennus kunnostettiin seurantaloksi¹⁵ iltama- ja kokouskäyttöön.

Samainen talo siirtyi 1933 tehdylle kaupalla paikallisen suojeluskuntaosaston omistukseen. Kyläosasto peruskorjasi vanhan puolen ja rakensi siihen lisäosan, joka muodosti itä-länsisuuntainen vinkkelin. Talossa toimi Oravin suojeluskunta ja Lotta osasto vuoteen 1944.

Taloon on tehty kunnostuksia julkisin avustuksin 2000 ja 2004, mutta käyttö on viime aikoina ollut vähäistä. Talon nimi on virallisesti Ilola, mutta paikalliset tuntevat talon nuorisoseurantalon.

Kuva: Nuorisoseurantalo sijaitsee 2009 valmistuneen hotellirakennuksen ja kylän matkailu- ja palvelukeskuksen välissä. Rakennuksen ja rannan väliin jää asutontontteja, joissa on puutaloja.

ILOLA, NUORISOSEURANTALO

VTJ-PRT 1026477048
Nykykäyttö Nuorisoseurantalo
Ajoitus Vanha puoli 1860-luku tai sen jälkeen; laajennus 1930-luku
Rakennuttaja Oravin rautaruukki; laajennus Oravin suojeluskuntaosasto
Rakennustapa Paikalla rakennettu
Runko / krs Puu, ainakin vanha puoli hirttä (kanavansuuntainen osa, följärit)
Julkisivut Pysty lomalauta / päätykolmioissa rimalauta
Sokkeli Kivi, betoni
Katto / Kate Harjakatto / suoraprofiili
Yksityiskohdat Yksi vanha 8-ruutuinen ullakkopäädyn ikkuna, muut Ikkunat uusittu, syvennyksissä, keski/kolmijakoisia, tummat puitteet, suorat vuorilaudat; sisäänkäynnin edessä leveä pulpettikattoinen avokatos; betoniportaot, ulko-ovet puiset lasiaukolliset, toisessa levike.

Kuvaus Vanhasta verstaasta korjaamalla ja laajentamalla rakennettu seurantalo on nykyasussaan vaatimaton ja vailla perinteikkäitä, rakennuksen käyttöhistoriasta ja iästä kertovia yksityiskohtia. 1930-luvun laajennuksen jälkeen tehdyt korjaukset ovat olleet luonteeltaan muuttavia.

Kuva: Nuorisoseurantalon vanha puoli on harvoja ruukinpuolella säilyneistä 1800-luvun rakennuksista (kuvassa oikealla).

4 Yhteenveto ja tulkinta

Seuraavaksi esitetään tulkinta siitä, miten Puistoniemi liittyy valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen kulttuurihistoriallisiin ja ympäristöllisiin arvoihin, jotka on tunnistettu valtakunnallisessa maisema-alueiden päivitysinventoinnissa.

Toiseksi tarkastellaan sitä, miten Puistoniemessä on säilynyt arvot, joiden perusteella se on huomioitu aikaisemmissa seudullisissa inventoinneissa.

RH = rakennushistorialliset/taiteelliset arvot

KH = kulttuurihistorialliset arvot

M = maisemalliset/kyläkuvalliset arvot

Aikaisemmat selvitykset	Määritellyt arvot ja niiden perusteet	Arviointi vuonna 2018	Johtopäätös Puistoniemen RH ja M arvoista
Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2014 / Heinäveden reitin vesistömaisema	M/RH: Reitti on maisemallisesti monipuolisimpia sisävesiliikenteen reittejä, jonka varrella on mm. liikenne- ja teollisuushistoriallisia kohteita, mm. Oravin avokanava ja kylä (Puistoniemi sen osana).	Oravin avokanava luotsiaseman rakennuksin ja niemen loistomajakka muodostavat oman osakokonaisuuden, jonka erottaa muusta kylästä siltaa ja tietä varten tehty maapenger. Oravin kylän ruukinranta on saanut uutta ilmettä, mutta vastarannan kyläasutus on säilynyt historiallisesti kerroksellisenä. Ruukinrannan puolella, avokanavaa rajaava Keilniemi oli pitkään ruukin edustusaluetta johdon asuinpaikkana, ja hoidetulla piha-alueellaan se täydensi kanavan puistomaista ympäristöä.	M: Puistoniemen maisemallinen merkitys kylän suuntaan on sillan maanpenkereen vuoksi vähäinen, mutta avokanavan suuntaan sen entinen näkyvyys olisi palautettavissa piha- ja metsänhoidollisilla toimenpiteillä.
Heinäveden reitin maisemahoidon esiselvitys 2010	RH: Reitin tärkeimmiksi rakennushistoriallisiksi kohteiksi nostetaan kanavat ja sillat. Yhtenä kuudesta tärkeästä alueesta mainitaan Oravin kylä.	Puistoniemen talo edustaa, vaikkakin on pystytetty ruukin toiminnan päätyttyä, sellaista puuarkkitehtuuria, joka liittyy tyypillisesti Oravin tapaisiin, 1800-luvulla tai 1900-luvun alussa syntyneisiin tehdasyhdyskuntiin, joita leimasi hierarkkinen sosiaalinen järjestys.	M: Huvilatyylin talo 1900-luvun alusta tukee entiselle tehdaskylälle luuteenomaista rakennettua ympäristöä.
	Teollisuushistorialliset elementit ovat vähentyneet, ja sen vuoksi säilyneiden fragmenttien tunnistaminen ja säilyttäminen on tärkeää.	Puistoniemessä on säilynyt ruukin aikainen kivi- ja tiilirakenteinen maakellari.	RH: Kivikellari on muisto alueella sijainneen rautaruukin rakennustoiminnasta.
Seudullinen rakennusinventointi 1996, ESKU / Puistoniemi	RH: Ikä, harvinaisuus: teollisuushistoriasta kertova rakennus. Oravin kadonneeseen ruukintehtaan miljööseen kuulunut työnjohtajan asuin/huvilarakennus 1900-luvun alusta.	Puistoniemen päärakennus ilmentää edelleen rakentamisajankohdan puurakentamista, joskin muutoksia on tehty ja kunto heikentynyt. Päärakennus ei suoranaisesti liity rautaruukin tai sahan historiaan, koska se on lähdetietojen mukaan rakennettu muun toimijan aikana.	RH: Talon ulkoasu ilmentää muutosten jälkeenkin kokonaishahmonsa ja tyylipiirteiden puolesta 1900-luvun alun huvilatyylistä puurakentamista.

Aikaisemmat selvitykset	Määritellyt arvot ja niiden perusteet	Arviointi vuonna 2018	Johtopäätös Puistoniemen RH ja M arvoista
	Pihapiiriin kuuluu lisäksi vaja ja suuri holvattu kellari.	Vaja on tavanomainen laudoitettu ulkorakennus, jossa on erilaisia varastotiloja, huussi ja kylkiäinen. Hirsinen rantasauna edustaa talonpoikaisrakentamisesta mallia ottanutta saunatyyppeä 1950–60-luvulta. Toinen, myöhemmin tehty saunamökki on arkipäiväisempi ja kunnoltaan heikentynyt.	RH: Suurella kivikellarilla on rakennushistoriallisia arvoja hyvin säilyneenä rakennuksena Oravin rautaruukin ajoilta (harvinaisuus). M: Järvenselälle näkyvä pienimittakaavainen ja persoonallinen hirsisauna liittyy arvokkaasti järvenranta- maisemiin perinteisesti kuuluneiden pienten tarverakennusten joukkoon.
Seudullinen rakennus-inventointi 1996, ESKU / Oravin kyläalue Maakunnallisesti arvokas kyläalue.	KH: Liikenne- ja teollisuushistoriallisia kohteita; kanava, ruukinaikaiset rakennukset: työnjohdon asuntoja, rukoushuone. Mainitaan Puistoniemi Patruunan huvilana, joka on virheellinen tieto. Sotahistoriaan liittyvät sisällissodan aikaiset kaivannot.	Oravan avokanava ja luotsiaseman rakennukset ovat eheä osakokonaisuus, johon Puistoniemen vanha talo liittyy sijaintinsa puolesta; tilan ympäristön metsittyminen on heikentänyt maisemallista suhdetta.	M: Puistoniemen parempi näkyvyys kanavalle ja pihan puistomaisempi ilme ovat palautettavissa. Kanavien ympäristöt olivat perinteisesti puistomaisia.
	M: Pieni tiivis taajama, jossa kivillä reunustettu avokanava, jonka varrella lehmuksia.		

5 Lähteet

ARKISTOT

Lusto - Suomen metsämuseo. Julius Brandtin valokuvakokoelma.

Savonlinnan kaupunki, rakennusvalvonnan arkisto
Puistoniemen rakennusluvat 1965 ja 1979

KIRJALLISUUS

Ahvensalmi – Oravi Vesikansaa. Toimittanut Tuoma Loikkanen. 1999.

Lahdenvesi-Korhonen, Leena (2013): Maakunnan parhaat maisemat. Etelä-Savon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2011–2013. Etelä-Savon ELY-keskus. Painamaton raportti.

Oravin alueen kyläsuunnitelma - Savonlinnan Ahvensalmi, Oravi ja Juvola.

VIITTEET

¹ Vesikansaa 1999, 28.

² Oravin rukoushuone, Savonlinnan seurakunnan www-sivut.

³ Vesikansaa 1999, 16.

⁴ Vesikansaa 1999, 13–14.

⁵ Vesikansaa 1999, 25–30.

⁶ Vesikansaa 1999, 30.

⁷ Vesikansaa 1999, 37–38.

⁸ RKY-sivusto, Museovirasto.

WWW-sivustot

ESKU. Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta. Inventointikohteet: Puistoniemi, Oravin kylä, Oravin rukoushuone. (24.4.2018)

Lindstedt, Risto. Teija Sopanen 1933–2011: ”On helpompi elää pitämällä ihmisistä kuin epäilemällä” -artikkeli, Suomen Kuvalehti 4.10.2011.

< <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/teija-sopanen-1933-2011-on-helpompi-elaa-pitamalla-ihmisista-kuin-epailemalla/?shared=5093-df3ce6c9-4> >

Oravin rukoushuone, Savonlinnan seurakunnan www-sivut.

< <http://www.savonlinnanseurakunta.fi/oravin-rukoushuone> > (23.4.2018)

RKY. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt -sivusto. Museovirasto. (23.4.2018)

< http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx >

SUULLISTA TIETOA

Oke Herranen, 03/2018, Oravi

Matti Rautiainen, 04/2018, Oravi

LIITTEET

1. Valokuvaliite

⁹ Vesikansaa 1999, 217–219; Matti Rautiainen, 24.4.2018; Hugo Turunen. Wikipedia.

¹⁰ Vesikansaa 1999, 34.

¹¹ Vesikansaa 1999, 356.

¹² Teija Sopanen 1933–2011: ”On helpompi elää pitämällä ihmisistä kuin epäilemällä” Risto Lindstedt Suomen Kuvalehti 4.10.2011.

¹³ Vesikansaa 1999, 219.

¹⁴ Vesikansaa 1999, 219; julkaisusta ei selviä alkuperäislähde.

¹⁵ Vesikansaa 1999, 274–275.

ORAVIN PUISTONIEMEN RAKENNUSINVENTONTI

Oravin kylä, "Ruukinpuoli"

LIITE 1: Valokuvaliite

Valokuvat: Seppo Lamppu Tmi

Ruukin paikalla on matkailukeskus, taustalla kanavan itärantaa.

Avokanavan länsireuna. Puistoniemen huvila piiloutuu puuston taakse.

Näkymä länsirannalla sijaitsevan rukoushuoneen suuntaan.

Koivujen keskellä sijaitsevan rukoushuoneen lähellä on pientaloja ja veneenlaskupaikka.

Ilola, nuorisoseurantaloksi muutettu ruukin puuseppien työhuone.

Seurantalo jää rannempana sijaitsevien talojen taakse.

Oravin kylä, itärannan kyläraitti

Itärannan tiivistä kyläasutusta.

Puistoniemi

Puistoniemen ja kylän väliin jää 1960-luvulla rakennettu kaarisilta ja penkalle rakennettu maantie.

Puistoniemen huvila kuvattuna etelästä ja lännestä.

Puistoniemen saunarannan rakennukset kuvattuna avokanavaan vievältä väylältä. / Puistoniemen romanttinen hirsisauna.

Keilniemen (Puistoniemen) kärjessä on vanha puurunkoinen loistomajakka.